

Onderduiken

schuilen voor de vijand

Onderduiken is je schuilhouden voor de vijand. In bijna elke oorlog duiken er mensen onder. Ook tijdens de Tweede Wereldoorlog. Ze verborgen zich voor de Duitsers. Vooral veel joden moesten toen onderduiken en een veilige schuilplaats zoeken. Als onderduiker was je altijd in gevaar. Onderduiken was levensgevaarlijk. Als je gepakt werd kon je de doodstraf krijgen. En de mensen die onderduikers hielpen ook...

Duitsers de baas in Nederland

In 1940 viel het Duitse leger Nederland binnen en veroverde ons land. De Duitsers worden de baas. Net als in Duitsland doen de Duitsers er alles aan het leven in ons land voor joden zo moeilijk mogelijk te maken.

'Voor Joden verboden'

Joden mogen bijvoorbeeld niet meer naar de bioscoop, naar het zwembad, niet meer met de tram, of in een park komen.

Er stonden borden met daarop 'Voor joden verboden'
Ook werden joden ontslagen. Ze konden niet meer het werk doen dat ze altijd gedaan hadden.

Stel je eens voor... je joodse meester of juf stond van de ene op de andere dag ineens niet meer voor de klas.

Jodenster

De Duitsers wilden dat de joden goed te herkennen waren. Daarom moesten ze een gele ster dragen op hun kleding. In die ster stond 'Jood'.

De joden moesten zich ook melden. Ze moeten formulieren invullen met hun naam, en adres en altijd een persoonsbewijs bij zich hebben. Zo was het makkelijk voor de Duitsers ze te vinden en op te pakken.

In kampen

De joden worden met vrachtwagens naar streng bewaakte kampen in Nederland gebracht. Maar niet alleen joden werden opgepakt. Soms ook andere mensen zoals homoseksuelen, zigeuners, mannen die niet voor de Duitsers willen werken of mensen die zich tegen de Duitsers verzetten of sabotage plegen.

Vanuit kampen worden ze in veewagons weggevoerd naar concentratiekampen ver weg in Duitsland en Polen.

Onderduiken

Niet iedereen liet zich zomaar wegvoeren. Sommigen zochten hulp en een schuilplaats om onder te duiken. Dan moest je heel voorzichtig zijn zo dat je niet ontdekt werd.

Het was best gek: je leefde wel, maar voor de buitenwereld bestond je niet. Je moest onzichtbaar zijn. Als onderduiker was je altijd in gevaar. Altijd maar bang zijn, uitkijken dat je niet gepakt wordt. Dat is verschrikkelijk.

Eigenlijk ben je een soort gevangene. Je mag niet zomaar de straat op, of naar de film of naar de markt. Onderduiken was levensgevaarlijk. Als je gepakt werd kon je de doodstraf krijgen. En de mensen die onderduikers hielpen ook.

Spannend

Soms wisten of dachten mensen dat iemand onderduikers verborgen hield. Wat moest je doen in zo'n situatie?

Je kon geld betalen en hopen dat de mensen hun mond zou houden, maar dan had je de kans dat ze je alsnog zouden aangeven bij de Duitsers nadat je had betaald. Je kon namelijk niemand vertrouwen. Je kon de onderduikers ook naar een ander adres brengen. Of hopen dat ze niet werden gevonden bij een huiszoeking.

NSB'ers

Tijdens de oorlog waren er ook Nederlanders die het eens waren met de Duitsers. Soms werkten ze zelfs met hen samen. Zij waren dus ook tégen de Joden en tegen iedereen die tegen de Duitsers was.

Deze mensen waren lid van de Nationaal-Socialistische Beweging: de NSB. Ze werden daarom NSB'ers genoemd. De NSB'ers hielpen mee met het oppakken van mensen. Dat konden je burens zijn. Of bijvoorbeeld de meester van school. Ze werden verraden door Nederlanders!

Anton Mussert was leider van de NSB'ers

Gelukkig waren er niet veel NSB'ers. De meeste Nederlanders deden helemaal niks. Ze bemoeiden zich liever nergens mee. Ze durfden niet, waren bang. Je kon immers vermoord worden.

Mensen van het verzet

Toch waren er ook mensen die tegen de Duitsers in opstand kwamen. Zij werden lid van het verzet. Dat waren er in Nederland niet veel.

Verzetsmensen weigerden om de Duitsers te gehoorzamen. Ze hielpen Joden en andere Nederlanders die bang moesten zijn voor de Duitsers.

Sommigen gingen verder en gebruikten zelfs geweld tegen de Duitsers of mensen die hen hielpen.

Al dat verzetswerk was levensgevaarlijk. Als je gepakt werd door de Duitsers werd je zwaar gestraft of doodgeschoten.

Ongeloof

Niet iedereen die bang was voor de Duitsers dook ook onder. Sommige mensen geloofden domweg niet alle gruwelijke dingen die met de Joden in Duitsland gebeurden. Het zou allemaal best meevallen. Dat dachten ze. De Duitsers zeiden namelijk dat ze Joden alleen meenamen om ze in Duitsland te laten werken. Ze wisten niet dat ze vermoord werden.

Nieuws

Tijdens de bezetting van ons land wisten niet veel mensen wat er allemaal gebeurde. Het nieuws dat in de kranten stond, werd door de Duitsers gecontroleerd. Er mochten alleen dingen in staan die de Duitsers goed vonden.

Kritiek mocht je natuurlijk niet hebben. Daarom maakten verzetsmensen hun eigen kranten waarin ander nieuws stond. Dat waren de 'illegalen' kranten.

De Duitsers controleerden ook het radionieuws. Er waren zenders die nieuws gaven om de Nederlanders te steunen en te waarschuwen. Daarom luisterden veel mensen naar radio Oranje: een zender die in het geheim vanuit Engeland werd uitgezonden.

De Duitsers wilden dat natuurlijk niet. Daarom moest iedereen zijn radio inleveren, Niet iedereen deed dat. Ze verstopten hun radio en konden zo stiekem naar de uitzending luisteren.

Wist je dat?

- Van de 140.000 joodse burgers in Nederland waren er aan het eind van de oorlog in 1945 nog maar 30.000 over. De anderen waren opgepakt, weggevoerd en vermoord.
- Tijdens de oorlogsjaren zaten er ongeveer een half miljoen Nederlanders ondergedoken. Sommige onderduikers zijn gepakt, verraden, zoals Anne Frank en haar familie. Maar er zijn ook mensen die nooit gevonden zijn en de oorlog overleefd hebben.
- Aalten, vlakbij de grens met Duitsland, had het hoogste aantal onderduikers in Nederland.
- Een onderduikadres kon zijn: een hondenhok; een onbekende vliering; op zolder, een kelder; een ruimte onder de vloer; een schuur in de tuin, een hol onder de grond in het bos.
- Een jongen van tien jaar was ondergedoken. Hij mocht nooit zijn kamer uit. Na een half jaar kon hij nog moeilijk praten. Hij was niet meer te verstaan.
- Onderduikers moesten de mensen bij wie ze onderdoken soms betalen. Soms waren dat hoge bedragen.
- Er waren huizen of boerderijen waar wel twintig of nog meer vluchtelingen ondergedoken zaten.
- Sommige Nederlanders wilden best mensen in hun huis laten onderduiken maar alleen om daaraan veel geld te verdienen.
- Voor de onderduikers moesten bonkaarten worden geregeld, want alleen met een bon voor aardappels kon je bij de groenteboer aardappels kopen. In het geheim werden deze voedselbonnen op het onderduikadres bezorgd. Daar zorgden de mensen voor die in het verzet zaten. Die waren tegen de Duitse bezetters. Hun werk was natuurlijk heel gevaarlijk.
- De Duitsers straften zwaar als iemand onderduikers in huis had. Als het joodse onderduikers waren kon je de doodstraf krijgen.